

TEXTOS I REGISTRES LINGÜÍSTICS A MALLORCA EN ELS SEGLES XVI I XVII

I. INTRODUCCIÓ

La comunicació que presentam avui és una petita mostra d'un treball en curs, l'*Antologia de textos de les Illes Balears*, que inclourà textos literaris i no literaris des del segle XIII fins a la Guerra Civil. Intentarem mostrar d'una banda la unitat de la llengua en aquesta època i, alhora, la variació lingüística manifestada pels diferents tipus de textos i registres, així com en general la bona salut, encara, del català, palesa en el model de llengua i en els seus usos tant en la modalitat escrita com en l'oral.

Convindrà, però, abans de passar més envant, que recordem el concepte de text i de registre. En la lingüística textual el text, tant oral com escrit, pot ser definit, seguint Enrique Bernárdez (1982), com

«la unitat comunicativa fonamental, producte de l'activitat humana, que té sempre caràcter social; es caracteritza pel seu tancament semàntic i comunicatiu, així com per la seva coherència profunda i superficial, deguda a la intenció (comunicativa) del parlant de crear un text íntegre, i a la seva estructuració per mitjà de dos conjunts de regles: les pròpies del nivell textual i les del sistema de la llengua».¹

És sabut també que un mateix text ens pot donar informació tant sobre la naturalesa dialectal de l'autor com del tipus de registre. També les afinitats o diferències entre els textos poden ser analitzats des d'una doble perspectiva. Així les afi-

1. Enrique BERNÁRDEZ, *Introducción a la lingüística del texto* (Espasa Calpe, Madrid, 1982), p. 85. Cita reportada per Isidor MARÍ i MAYANS a *Estat d'elaboració dels registres*, dins *Actes del Segon Congrés de la Llengua Catalana*. I. Àrea 3. *Lingüística social*, edició a cura d'Isidor Marí, Universitat de les Illes Balears. Fundació del Congrés de Cultura Catalana (Palma 1992), p. 199.

nitats o diferències entre els interlocutors o usuaris ens poden informar sobre la naturalesa dialectal i les afinitats o diferències entre situacions de comunicació o usos ens informaran sobre el tipus de registre.² Ara i aquí ens limitarem simplement a analitzar el segon cas. Seguint, doncs, de prop Michel Gregory podríem definir el registre com el «tipus de llengua associat a una determinada situació o ús».³

En aquest sentit podem dir que cada text va associat com a mínim a un determinat tipus de registre, i de vegades a més. Així, per exemple, tal com mostrarem en el col·loqui d'Andorra del 1979,⁴ els llibres de cort o de cúria reial, almenys els que es refereixen a causes criminals, poden contenir fins a quatre tipus de registres: el juridicocancelleresc o juridicoadministratiu, l'epistolar, el narratiu i el col·loquial. Així com els dos primers s'allunyen més o menys de la llengua oral espontània, els dos darrers pretenen ser un reflex més o menys fidel de la llengua oral utilitzada en el testimoniatge dels qui intervenen en el plet judicial.

D'altra banda, seguint els plantejaments de A. K. Halliday i Michel Gregory, comentats de manera molt didàctica per Isidor Marí, hi ha bàsicament tres tipus de factors situacionals que ocasionen les diferències de registre:

1. El *camp*, realitat o temàtica a la qual es refereix el text. Així podem parlar de textos administratius, religiosos, científics, etc. Lògicament els indicadors més evidents de les variacions que tenen relació amb el camp són de caire lexical. D'aquí ve, precisament, la importància de la terminologia, moderna o tradicional, en aquest apartat, i de l'ús d'un vocabulari més o menys especialitzat.

2. El *mode* es refereix a les condicions en què es produeix la comunicació en l'emissió, la transmissió i la recepció dels textos. Des d'aquest punt de vista la diferència entre textos orals i textos escrits és fonamental i, alhora, n'és el principal indicador. De la mateixa manera, s'ha revelat absolutament pertinent el factor de l'espontaneïtat, palès en major o menor grau, en els textos orals i, de retruc, en alguns textos escrits. També en el mode de discurs és molt útil la distinció entre monòleg i diàleg.

3. El *tenor* és la dimensió del registre que es correspon amb la funció interpersonal del llenguatge, és a dir, amb les relacions entre els interlocutors. Les di-

2. I. MARÍ, *op. cit.*, p. 200.

3. Vegeu ponència de Michael GREGORY, *Generic situation and register: a functional view of communication*, en el congrés ja esmentat, p. 173-195.

4. Joan MIRALLES I MONSERRAT, *Sobre l'ús lingüístic en les viles medievals mallorquines. Els llibres de cort reial*, dins *Actes del Cinquè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Andorra, 1-6 d'octubre de 1979*, publicades a cura de J. Bruguera i J. Massot i Muntaner (Publicacions de l'Abadia de Montserrat 1980), p. 535-569.

ferències en la formalitat de la relació poden variar segons el grau de coneixença i confiança entre els interlocutors, i segons el tipus de relació més o menys formal i/o informal que s'estableixi en l'acte comunicatiu. En aquest cas un dels indicadors més evidents és el tractament interpersonal i les fórmules de cortesia i/o de confiança. Una altra distinció important, no cal dir-ho, és la diferència entre usos privats i usos públics, així com també les diferències segons la funció o, com diu E. Werlich, segons els tipus bàsics de text.⁵

L'objectiu concret d'aquesta comunicació és simplement donar compte dels diferents tipus de textos escrits, literaris i no literaris, que creim que es poden distingir en la documentació conservada dels segles XVI i XVII referida a Mallorca. La distinció es fa bàsicament segons el contingut, la temàtica, o el camp, per dir-ho en termes sociolingüístics, i, alhora, segons la forma adoptada. Cada un d'aquests textos es correspon amb un determinat tipus de registre, però en alguns casos, sens dubte, podríem distingir-ne més d'un. A parer nostre els diferents textos d'aquesta època poden ser:

- religiosos, científicodidàctics, narratius, poètics, de literatura popular, teatrals, administratius, capitulars, contractuals, cerimonials, epistolars, dietarístics, testamentaris, judicials, parlamentaris, edictals, homilètics, d'inventaris i onomàstics.

No cal dir que en més d'un cas seria possible establir subdivisions, com en el dels textos administratius, i en qualque exemple en rigor podríem considerar, si més no a nivell de contingut, que el text en qüestió podria ser col·locat en un altre tipus de text d'abast més ampli, com és ara el cas dels capitulars, els quals normalment fan part dels textos edictals. Farem ara una breu caracterització dels textos seleccionats per a l'antologia que esmentàvem al principi.

II. TIPUS DE TEXT

1. *Textos religiosos*

Es refereixen a la religió com a «conjunt de creences i pràctiques que tenen per objecte retre culte a la divinitat».⁶ Els textos escollits són instruccions per als

5. I. MARÍ, *op. cit.*, p. 201-207 i 211.

6. Institut d'Estudis Catalans, *Diccionari de la llengua catalana* (Ed. 3 i 4, Ed. 62, Ed. Moll, Enci-

feels per a oir devotament la missa, un devocionari sobre l'examen de consciència, l'acte de contrició i la meditació sobre l'eternitat, un tractat sobre la confessió, un llibre sobre la invenció i miracles de la Mare de Déu de Lluc, uns comentaris de caire místic sobre l'Amic i l'Amat de Llull, unes meditacions sobre el Viacrucis i la corona dels set goigs de Maria Santíssima i un tractat sobre les cerimònies a observar per part del sacerdot en la celebració de la missa. En tots els casos es tracta de textos escrits no espontanis, de contingut religiós i formal i funció adoctrinadora.

2. *Textos científicodidàctics*

Es tracta de textos que poden variar molt entre els tractats científics pròpiament dits i els reculls d'orientacions didàctiques per a l'exercici d'una professió o d'una activitat determinada de la vida corrent. Ací ens basam en una pràctica de mercaderia, un art de trobar, un compendi sobre la prevenció i curació de la pesta, una història general de Mallorca, un llibre d'astrologia, un tractat del salitre, un art de picapedrer i una summa gramatical. Som conscients que els textos gramaticals i historiogràfics en rigor també podrien ser tractats en capítols a part. Sigui com sigui, allò que els dona una certa homogeneïtat és el contingut científicopragmàtic i la funció didàctica, així com un vocabulari més o menys especialitzat.

3. *Textos narratius*

Són textos en forma de memorial en què predomina la forma historiada a través del fil temporal, sigui per a narrar o descriure fets històrics reals o imaginaris. Ací tots els exemples adduïts són reflexos d'esdeveniments de la vida coetània: la vinguda solemníssima de l'emperador Carles V, l'assalt dels turcs a la vila de Sóller i una relació dels fets d'armes dels corsaris mallorquins contra turcs i francesos. Com és lògic, tractant-se de la descripció de fets reals, ens aproximam prou al contingut i la forma dels dietaris i, en època més recent, als textos periodístics. Igualment, en aquests documents creim que és notable la funció diguem-ne «registradora» dels fets en la memòria històrica, però també, en proporcions diverses, la funció propagandística. Sovint els textos narratius contenen mostres de diàlegs en llengua col·loquial i, així mateix, podem trobar fragments en forma narrativa en altres tipus de textos.

4. *Textos poètics*

Ens basam en exemples de poesia culta, èpica i/o lírica, religiosa i/o profana. Per al segle XVI tenim una mostra de poesia de certamen dedicada a santa Caterina de Siena, l'*Adoració de les cinc plagues de Jesucrist*, inclosa en el *Mirall de bé viure e de bé confessar* de Jaume d'Olesa i Sanglada, l'*Obra de menyspreu del món en cobles*, de Francesc d'Olesa i Santmartí, la *Devota contemplació*, de Benet Espanyol i les profecies atribuïdes a Bernat de Mogoda. Per al segle XVII, el *Vigilant despertador*, de Miquel Ferrando de la Càrcer, el *Tractat dels vicis i mals costums de la present temporada*, del mateix autor i unes quartilles de Diego Desclapers dedicades a santa Caterina Tomàs amb motiu d'un altre certamen poètic. El que dóna una certa homogeneïtat a aquests textos és la forma poètica en un estrofisme sobretot d'arrel italianitzant i/o d'estètica barroca.

5. *Textos de literatura popular*

Es tracta de mostres de poesia popular que al seu moment foren copiades per erudits i que devien circular lliurement, oralment, entre consumidors sobretot àgrafs i majoritàriament unilingües. Els exemples de referència són uns rims o cololades, anònims, sobre la Germania mallorquina, inclosos en el ms. més antic de la *Història general del regne de Mallorca*, de Joan Binimelis, unes cançons d'amor, anònimes, que segueixen l'estructura del refranyer, descobertes fa pocs anys a l'Arxiu Capitular de Mallorca, i una cololada sobre la darrera cremadissa de xuetes en l'acte de fe del 1691, sembla que obra d'un prevere anomenat, Bartomeu Oliver, que ho contemplà. Com és sabut, les característiques que donen fesomia especial a aquests textos són: uns continguts temàtics i unes formes de versificació molt concretes, una autoria generalment desconeguda, el consum majoritari entre gent àgrafa i/o entre classes populars, i una retransmissió normal per via oral; almenys en bona part, aquests textos poden esdevenir tradicionals.

6. *Textos teatrals*

Poden ser de caire culte i/o popular, religiós i/o profà. Són especialment interessants les rúbriques i afegitons sobre el muntatge; d'altra banda, almenys en el cas del teatre popular, és tracta d'una mostra més o menys aproximada del llenguatge oral coetani. Els exemples adduïts, per al segle XVI, són tots de caire religiós: les consuetes dels *Set Sagraments*, de la *Nativitat de Jesucrist* i de *Susanna*, totes tres incloses en el famós ms. Llabrés, avui en la Biblioteca de Catalunya, i la *consueta dels Pastorells* trobada fa pocs anys en un dels protocols del notari Ferragut. Per al segle XVII, es tracta de peces profanes: tenim el colloqui o *Diàlogo per celebrar les festes del casament del rey Don Carlos segon ab Done Maria Lluïssa de*

Berbon, fille del Duque de Orleans, del metge Rafel Rapó, i la *Comèdia de la general Conquesta de Mallorca*, de Pere Antoni Bernat.

7. *Textos administratius*

És un dels tipus de textos potser amb una major heterogeneïtat. A grans trets inclou tot tipus de documentació, lògicament no literària, emanada d'una determinada administració, sigui reial, episcopal, baronial, etc. Ací, però, hem deixat de banda tots aquells textos que a nivell de contingut i sobretot de forma poden constituir-se en grup a part: els capitulars, els contractuals, els cerimonials, els epistolars, els testamentaris, els judicials, els parlamentaris, els edictals, els d'inventaris i els onomàstics. Com és sabut el llenguatge administratiu és el llenguatge d'especialitat propi de l'administració sobre el qual existeix ja en català una abundosa bibliografia.⁷ Els exemples adduïts en l'antologia són un fragment d'un llibre manual de comptes del reial patrimoni, una relació de mariners inscrits i no embarcats amb les característiques personals de cada un d'ells, l'acta de l'examen d'un grup d'artillers i la taxació del preu oficial de les robes fetes a base de seda.

8. *Textos capitulars*

Es tracta de textos normalment en forma d'edictes però que contenen una sèrie de disposicions numerades correlativament destinades a la bona administració civil o eclesiàstica. Els exemples aportats són una part dels capítols sobre moralitat pública continguts en un llarg edicte del virrei Lluís Vich i Manrique i els capítols sobre gales i vestuari de la confraria de Sant Jordi, oberta només a l'aristocràcia mallorquina.

9. *Textos contractuals*

Són textos relatius a contractes o acords entre particulars o entre particulars i l'administració, civil o eclesiàstica. Incloem en l'antologia el contracte establert entre el pintor Terrencs i els jurats sobre l'elaboració del retaule de les ànimes del purgatori i el contracte de lloguer de les rotes de Son Granada. Crec que és important dir que aquest tipus de documentació, junt amb els testaments, són pràcticament les darreres mostres de documentació en català de l'antiga administració que perduraren fins a molt avançat el segle XIX.

7. Vegeu, per exemple, Carles DUARTE MONSERRAT i Marta XIRINACHS i CODINA, *El llenguatge administratiu català com a llengua d'especialitat*, en el congrés ja esmentat, p. 219-235.

10. *Textos cerimonials*

Es refereixen a les formalitats o cerimònies a observar en general en determinades ocasions de solemnitat de la vida civil o eclesiàstica. També es pot tractar de la descripció real del cerimonial seguit en determinats esdeveniments. Ací ens basam en l'ordinari de l'administració del sagrament del matrimoni a la diòcesi mallorquina, en la descripció de la cerimònia de les exèquies del governador Carles de Pomar i en el ritu seguit i la fórmula religiosa pronunciada de maledicció contra els rebels i pertinença acusats d'anar contra algun membre de l'Església.

11. *Textos epistolars*

Tant es poden referir a cartes o lletres oficials de l'administració entre el rei, el virrei o el bisbe a algun càrrec públic, civil o eclesiàstic, i viceversa, com a les cartes creuades entre particulars. Ací tenim en compte una carta dels jurats del regne al rei a favor de l'abadessa del convent de Santa Clara sobre certs problemes en relació amb la reforma d'aquest convent i, d'altra banda, les cartes creuades entre una presonera en terres d'Alger i un menestral mallorquí sobre la mort del marit de la primera i les possibilitats del rescat. En aquest tipus de documentació són notables les formes fixes de l'encapçalament i de la fi del text.

12. *Textos dietarístics*

En aquest tipus de textos són anotades les vicissituds del dia a dia del propi interessat, autor del dietari, o de l'entorn familiar o social en general. Constitueixen un bon precedent dels textos periodístics posteriors. A Mallorca hi ha dietaris almenys des del segle XIV. Sovint hi trobam mostres de registre narratiu. Tenim ací alguns fragments del noticiari de Perellós de Pax i un altre de l'*Olla podrida* de Joan de Torrella i de Ballester.

13. *Textos testamentaris*

Els testaments conformen un tipus de text amb una estructura fixa mantinguda durant segles: fórmula inicial estereotipada, institució dels marmessors i del lloc d'enterrament, comandes pies, llegats, condicions de l'herència i testimonis de l'acte. Es tracta, sembla, de les darreres mostres de l'ús del català de l'antiga administració que subsistí fins a la *Ley del Notariado* del 1862. Ací ens basam en els testaments de Jaume Mercer, ciutadà de Mallorca i de Miquela Nicolau de Porreres.

14. *Textos judicials*

Tant poden emanar de l'administració judicial d'una cúria o cort civil com de l'eclesiàstica, i els sumaris, enquestes o inquisicions poden referir-se a plets de cai-

re civil i/o criminal. Tal com ja fèiem observar a l'inici, almenys en els sumaris de caire criminal, es poden destriar fins a quatre tipus de registres: juridicoadministratiu, epistolar, narratiu i col·loquial. També aquí és detectable, sobretot a l'inici i a la fi, l'ús de determinades fórmules estereotipades en llatí o en català amb influència llatinitzant. En aquest cas consignam el testimoniatge d'algunes persones arran del contracte prematrimonial entre Joan Palou, propietari de Tuent, i Margarida Palou de Comasema, i, d'altra banda, les declaracions d'alguns testimonis sobre un fet d'armes de bandolerisme en el camí reial de la ciutat de Mallorca.

15. *Textos parlamentaris*

L'estructura ordinària d'aquest tipus de text, almenys en aquesta etapa històrica, és la suplicació o petició inicial llegida davant els membres del Gran i General Consell i, a continuació, els acords presos arran del corresponent debat a manera de determinació, perquè en quedàs constància escrita. Adduïm ací la suplicació feta perquè fos acabada la cisterna i adobades les cases de l'estudi de gramàtica de Randa i, d'altra banda, la petició d'ajuda feta per part del patró de nau Gabriel Monserrat «Negret» per a poder contribuir a les despeses del seu rescat.

16. *Textos edictals*

Els textos referits a edictes, tant d'ordre civil com eclesiàstic, tenen també una estructura formal ben definida, almenys al començament i a la fi. Ací tenim en compte només els edictes o crides que no contenen capítols pròpiament dits, ja que si és així els incloem en el grup de textos capitulars. Aquest tipus de documents eren fixats en els edificis públics de l'administració, esglésies, etc. També en molts casos se'n devia fer una versió simplificada per a ser pregonada en forma de crida. Ací tenim en compte un edicte episcopal contra la importació fraudulenta d'alums de Turquia, una crida sobre aforació de forments de part del lloctinent general i un edicte episcopal sobre l'estanc de tabac.

17. *Textos homilètics*

Els sermons o homilies segueixen també una estructura més o menys fixada d'acord amb els diversos manuals per a predicar. Observam que en aquesta època predominen els sermons conservats en castellà i n'hi ha alguns fins i tot en llatí. Per contra, no són massa abundants els escrits en català. Sigui com sigui és corrent també la inclusió de fragments en llatí en el curs del sermó, sobretot a l'inici. En l'antologia incloem una nota final d'un sermó sobre la Santíssima Trinitat, un fragment del primer sermó de l'estendard o de la conquesta que ha arribat fins a

nosaltres, datat el 1644, i un fragment d'un sermó sobre el miracle dels pans i dels peixos.

18. *Textos d'inventaris*

Els inventaris contenen els objectes, animals, i fins i tot les persones en règim d'esclavatge, continguts en un determinat immoble. És notable l'enorme quantitat d'inventaris conservats en els arxius illencs. Tot plegat és un material absolutament fonamental per a l'estudi de la cultura material i de la llengua de l'època, a més de l'interès pluridisciplinari en general d'aquest tipus de documentació. Els inventaris es troben bàsicament en els arxius notariais, normalment en relació amb les disposicions testamentàries. Incloem en aquest cas alguns fragments dels inventaris de béns del violer Tomàs Armengol i de la possessió de Son Orlandis d'Andratx.

19. *Textos onomàstics*

Es tracta de llistes de caire antroponímic i/o toponímic, principalment a efectes fiscals i/o militars. En aquest cas consignarem un fragment de les llistes d'hommes d'armes de la ciutat de Mallorca del 1515 i, d'altra banda, de les rúbriques dels estims generals de les parròquies de l'Almudaina i de Santa Eulàlia, també de la ciutat de Mallorca.

III. A MANERA DE CONCLUSIÓ

1. L'anàlisi d'aquests documents dels segles XVI i XVII ens fa constatar la unitat a grans trets de la llengua escrita, la qual seguia uns models tradicionals de l'antiga cancelleria que devien persistir gràcies a l'aprenentatge d'escriptura que es feia en les escoles i les escrivanies. De fet en aquesta època encara no hi ha gaires variants dialectals que s'apartin de la norma general i, sobretot, no és fàcil detectar variants pròpies només del mallorquí.

2. Pel que fa als aspectes cronològics també és evident que ens trobam amb un cronolècte més modern, que, lògicament, no sempre coincideix amb les solucions lingüístiques medievals immediatament anteriors. Tanmateix, és notable la persistència i/o la coexistència de solucions antigues i modernes. En molts casos aquest tipus de llengua persistí en els darrers documents administratius conservats del segle XIX, com és el cas dels testaments o dels contractes d'arrendament o de claviari.

3. Pel que fa al model de llengua coexisteixen determinades solucions gràfiques, en l'ortografia estricta, més o menys pròximes i/o allunyades a l'estàndard

cancelleresc. També començam a tenir, tant en fonètica, morfologia, sintaxi i lèxic, certes formes o solucions que són un reflex de l'acostament de la llengua escrita a una llengua oral que ha anat evolucionant des de l'edat mitjana.

4. Pel que fa a la possible diferenciació dels textos entre els dos segles, hem de dir que des del punt de vista lingüístic són molt poques les diferències observables. Per contra, en els textos de la primera meitat del segle XVI, sí que es possible d'entreveure, sobretot en els textos literaris, l'estètica, el gust, el to, l'esperit, les formes italianitzants de l'humanisme renaixentista, de vegades amb determinades adherències medievals, en contraposició a l'estètica barroca dels textos posteriors.

5. És important remarcar que en aquesta època el català s'usa encara en tota classe de textos administratius. El llatí persisteix en determinats usos a l'etapa renaixentista, però després de cada vegada va perdent més força. Per contra, el castellà comença a tenir presència en alguns textos (els sermons sobretot) i, en dosis diverses, sobretot al segle XVII, en forma de préstecs dins certs textos en català, per bé que normalment devia tractar-se de castellanismes purament literaris.

6. Des del punt de vista sociolingüístic és ben evident que en el pla literari culte hi ha en aquesta època un clar afluirament col·lectiu. Tanmateix en el pla administratiu, no estrictament literari, la societat funciona normalment en llengua catalana, talment com s'esdevé entre el poble pla, encara majoritàriament unilingüe i, en bona part, analfabet.

7. L'interès dels documents aportats en aquesta antologia creim que raurà no solament ens els aspectes lingüístics sinó també històrics, etnogràfics, sociològics, econòmics, etc. El lector podrà ponderar, per exemple, fins a quin punt és important la força de l'Església, no solament en els aspectes religiosos sinó també en els econòmics i socials en general.

8. Pel que fa a la transcripció dels textos, hem seguit els criteris de la col·lecció «Els Nostres Clàssics» de l'editorial Barcino, però hem anat una mica més enfora en la precisió filològica, ja que representam en cursiva les lletres que apareixen abreujades en el text, manuscrit o imprès. Tractant-se de textos publicats, hem co-tejat en tots els casos aquests documents amb les millors còpies manuscrites o impreses. Això ens ha fet comprovar sovint fins a quin punt cal ser molt prudents amb l'anàlisi i interpretació de les transcripcions fetes per determinats tractadistes.

Presentam a continuació els textos seleccionats per a l'antologia amb la referència arxivística o bibliotecària corresponent i, si escau, amb la fitxa bibliogràfica, en cas d'haver estat publicat modernament.

TEXTOS SELECCIONATS PER A L'ANTOLOGIA

SEGLE XVI

1. *Text religiós*

1. 1588. Fr. Pere Caldés, *Instrucció y doctrina que ensenye lo que deu considerar y contemplar lo cristià y servent del Senyor quant ou la sancta Missa*. Compost per F. D. Pere Caldés, prior del monestir de Jesús de Nazareth de Mallorca, del Orde de Cartoxa. Estampat per Jaume Cendrat, Barcelona 1588, p. 3v-5, 14v-15v. Biblioteca March.

2. *Textos científicodidàctics*

2. 1521. Joan Vantallol, *Pràctica mercantivol, composta e ordenada per en Joan Vantallol de la ciutat de Mallorques*. Lion 1521.

Practica mercantivol, composta e ordenada per en Joan Vantallol de la ciutat de Mallorques. Presentació de Llorenç Pérez. Ed. facsimil. Palma de Mallorca 1985, p. 5-7v. Biblioteca March.

3. 1538 (?) Francesc d'Olesa i Santmartí (?), *Art nova de trobar*. Ms. de la Biblioteca del comte de Zavellà, fols. 4v-8.

Francesc d'Olesa i Santmartí (?), *Art nova de trobar*, a cura de Jaume Vidal Alcover. Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986, p. 82-90.

4. 1590. Francesc Terrades, prevere, *Compendi de la peste y de la precaució y curació de aquella*, compost per lo molt r. señor Francesch Terrades, prevere natural de la insigne ciutat de Mallorca, doctor en medicina y rector de la parròchia de Puigpuñent. En Mallorca per Gabriel Guasp. Añ 1590. Biblioteca March.

Francesch Terrades, *Compendi de la peste (Mallorca, per Gabriel Guasp, 1590)*. Palma de Mallorca MCMLXXXI, sense foliar. Col. Fundación Juan March, la Fundación Balear y Caja de Ahorros y Monte de Piedad de las Baleares «Sa Nostra». Artes Gráficas Soler, Valencia 1981.

5. 1595. Joan Binimelis, *Historia general del Regne de Mallorca*. Ms. de la Biblioteca Municipal de Palma: *Varias cosas tocans a la ciutat y regna de Mallorca recullides de diversos autors per D. Jordi Furtuny de Roescas y Garcia, en la Granga las primaveraes de 1640, 1641 y 1642, subjectes a la corecció de tots*, llibre segon, fols. 203v-205.

6. Finals del segle XVI. Anònim. *Llibre dels planetes y dels signes*. Ms. de la Biblioteca del comte de Zavellà, fols. 63v-65v.

Llibre dels planetes i dels signes. Un tractat d'astrologia mallorquí del segle XVI, a cura de Jaume Vidal Alcover, presentació de Maria Aurèlia Capmany i epíleg de Pere de Montaner. Ajuntament de Palma, José J. de Olañeta, editor, Palma 1991, p. 91-102.

3. Textos narratius

7. 1542, Joan Gomis, notari, *Libre de la benaventurada vinguda del emperador y rey don Carlos en la sua ciutat de Mallorca y del recebiment que li fonch fet, juntament ab lo que més sucebí fins al dia que pertj de aquella per la conquesta de Alger*. Ferrando de Cansoles, Mallorca 1542. Biblioteca March.

Ed. facsímil a càrrec de L. Pérez. Fundación Bartolomé March, Impremta Mossèn Alcover, Palma de Mallorca 1972, p. 43-47.

8. 1561. Antoni Morell, notari, *Memòria de la vinguda dels moros en Sóller MDLXI*. ARM (Arxiu del Regne de Mallorca), M 554, fols. 105v-107.

Baltasar Coll, *Memòria de la vinguda dels moros a Sóller*, dins *Per a la història del segle XVI. Documenta vària*, BSAL (Butlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana), a. xcvi, 1982, t. XXXIX, núm. 836, p. 120 i 121.

4. Textos poètics

9. 1511. Miquel Garcia, *Miquel Garcia a la joya*, dins *Certamen en llaor de Santa Caterina de Siena*. València 1511, a 9-b 1v, fols. 3-8.

Josep Palàcios, *Poesia religiosa del segle XVI*. I. Ed. facsímil amb una introducció i transcripció del certamen de Santa Caterina (1511) i de les obres contemplatives a honor de la Creu de Beltran Ferrandis (1515), Societat Bibliogràfica Valenciana (València 1976).

Antoni Ferrando, *Els certàmens poètics valencians del segle XIV al XIX*. Institut de Literatura i Estudis Filològics, Institució Alfons el Magnànim, Diputació de València, València 1983, p. 705-707.

10. 1515. Jaume d'Olesa i Sanglada, *Adoració de les sinch plagues de Jesucrist feta per lo matex Olesa*. Ms. de la Societat Arqueològica Lul·liana, procedent del fons E. de K. Aguiló: *Mirall de bé viure e de bé confessar, ordenat per Jaume de Olesa, ciutadà de Mallorcha*, fols. 22v-23.

Jaume d'Olesa i Sanglada, *Spill de bé viure y de bé confessar*. Joan Jofre, València 1515.

Adoració de les cinc plagues de Jesucrist, dins Josep Palacios, *Poesia religiosa del segle XVI*. València 1976.

11. 1540. Francesc d'Olesa i Santmartí, *Obra de menyspreu del món en coles*. Biblioteca Nacional de Madrid.

Obra de menyspreu del món en cobles, feta per lo magnífich Mossèn Francesch de Olesa, cavaller, estant aquell molt trist per la mort de la virtuosíssima muller sua, novament estampada. Ferrando de Cansoles. Mallorca 1540, fols. 3-5.

A. Pons, *Obra de menyspreu del món en cobles*, «La Nostra Terra», IV, 1931, p. 257-283.

12. 1541. Benet Espanyol, *Devota contemplació*. Biblioteca Nacional de Madrid.

Benet Espanyol, *Devota contemplació ordenada per lo reverend mestre Benet Hispano mestre en arts y Doctor en Theologia, contemplant lo cors sagrat de Jesu Christ en l'arbre de la vera creu*. Ferrando de Cansoles. Mallorca 1541.

13. Finals del segle XVI. Bernat de Mogoda, *Profecies*. Ms. 227 de la Biblioteca Pública de Mallorca, còpia de Jeroni Pont Desmur, fols. 9-10.

Guillem Simó, *Les profecies atribuïdes a Bernat de Mogoda*, «Randa», 7, 1978, p. 140-144.

5. *Textos de literatura popular*

14. 1523? *Rims sobre la germania*, dins la *Història general del regne de Mallorca*, de Joan Binimelis. Ms. Biblioteca Municipal de Palma: *Varias cosas tocans a la ciutat y regna de Mallorca recullides de diversos autors per D. Jordi Furtuny de Roescas y Garcia, en la Granga las primaveraes de 1640, 1641 y 1642, subjectes a la corecció de tots*, llibre segon, fols. 298-299v.

15. Primera meitat de segle. Anònim. *Cançons d'amor*. Ms. de l'Arxiu Capítular de Mallorca, III-2-9, 14060, fols. 54-75.

Jaume Garau Amengual, *Unes cançons amoroses inèdites de la primera meitat del segle XVI. Estudi i edició*, «Caplletra. Revista de Filologia», 3, València 1988, p. 96.

Josep Romeu i Figueras, *Corpus d'antiga poesia popular*. Ed. Barcino, «Els Nostres Clàssics», Barcelona 2000, p. 213-221.

6. *Textos teatrals*

16. Primer terç del segle XVI. *Consueta dels set sagraments*. Ms. Llabrés. Biblioteca de Catalunya, ms. 1139, consueta 40, fols. 171-172.

Joan Mas, *El misteri dels set sagraments: una «fantasia» teatral de la primera meitat del segle XVI*, BSAL, a. CIX, 1993, núm. 847, t. XLIX, p. 279-305.

17. 1546? Anònim. *Consueta dels pastorells*. ARM, F 4879, fols. 108-110.

Josep Obrador i Socies i Joan Mas i Vives, *La «Consueta dels pastorells» del notari Ferragut: Una nova mostra de teatre nadalenc mallorquí del segle XVI*, BSAL, a. CIV, 1988, núm. 842, t. XLIV, p. 213-222.

18. 1550-60? *Consueta de la Nativitat de Jesús Christ*. Ms. Llabrés, Biblioteca de Catalunya, núm. 1139, consueta 6, fols. 19v-23v.

J. Romeu i Figueras, *Teatre català antic*, I (Barcelona, Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona. Curial, «Biblioteca de Cultura Catalana», 77), p. 225-228.

J. Romeu i Figueras, *Corpus d'antiga poesia popular*. «Els Nostres Clàssics», Ed. Barcino, Barcelona 2000, p. 246-248.

19. Anònim. *Consueta de Susanna*. Ms. Llabrés, Biblioteca de Catalunya, ms. 1139, consueta 16, fols. 65-65v.

Ferran Huerta Viñas, *Consueta de Susanna*, dins *Teatre bíblic*. «Els Nostres Clàssics», Ed. Barcino, Barcelona 1976, p. 300-305.

7. *Text administratiu*

20. 1587. Joan Onofre, notari, *Llibre manual de comptes del Reial Patrimoni*. ARM, RP 1, fols. 1 i 2.

8. *Text capitular*

21. 1584. *Edicte del virrei Don Lluís Vich*. ARM, Cúria de la governació, pregon 1577-94, AH 430, fols. 140v-143.

E. Fajarnés, *Edicte del virrei don Luys Vich*, BSAL, a. XLVII, 1931, núm. 607-608, t. XXIII, juliol-agost, p. 429-433, agost-set, p. 605-610.

9. *Text contractual*

22. 1514. *Contracte del retaule de les ànimes del purgatori*. ARM, G 140/6294, fols. 65 i 65v.

Gabriel Llopart, *Novetats de pintura medieval mallorquina*, BSAL, a. CIII, 1987, núm. 841, t. XLIII, p. 155.

10. *Textos cerimonials*

23. 1516. Joan Font i Roig, *Ordinarium de administratione sacramentorum cum pluribus additionibus adeo necessariis sed secundum ritum almae sedis Maioricensis*. Valentie ex officina Joannis Joffre. Anno incarnationis Salvatoris Domini nostri Jesuchristi MDCXVI, die vero XIII mensis novembris, p. 29-30. Biblioteca de La Real.

Gabriel Seguí i Trobat, *El català en els rituals de sagraments de la diòcesi de Mallorca (1516-1847)*. Biblioteca Marian Aguiló, Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994, p. 58-60.

24. 1533. *Cerimònia de les exèquies del lloctinent i governador don Carlos de Pomar*. ARM, AH 426, fols. 237v-238v.

Entierro del lugarteniente D. Carlos de Pomar, BSAL, a. vi, 1890, núm. 121, v. II, t. III, p. 239 i 240.

11. *Text epistolar*

25. 1505. *Carta dels jurats del regne de Mallorca al rei sobre el monestir de Santa Clara*. ARM, AH, 686, fols. 37 i 38.

Juan Vich Salom, *Miscelánea tridentina mayoricense*. BSAL, a. LXI, 1945, t. XXIX, p. 714-715.

12. *Text dietarístic*

26. 1539-76. Perellós de Pacs, *Noticiari*. ARM, Misc. B. Pasqual, vol. VIII, 1870, fols. 172-178.

Perellós de Pacs, *Noticiari d'una casa noble mallorquina (1539-1576)*, a cura de Jaume Albertí i Ramon Rosselló. Lleonard Muntaner editor, Palma 1999, p. 52-55.

13. *Text testamentari*

27. 1518. *Testament de Jaume Mercer, ciutadà de Mallorca*. ARM, N 29, fols. 46-47.

14. *Text judicial*

28. 1575. *Sobre el contracte prematrimonial entre Joan Palou i Margarita Palou*. ADM (Arxiu Diocesà de Mallorca), Concessos matrimonials any 1575. Microfilm núm. 5, anys 1573-75, s.f.

Francesc Serra de Gayeta, *Informacions dels llibres de «Consensus»*. Segles xvi-xvii, BSAL, a. LXXXVIII, 1972, t. XXXIII, núm. 816-817, p. 480 i 481.

15. *Text parlamentari*

29. 1566. Joanot Genovard, notari, *Suplicació sobre l'estudi de gramàtica de Randa*. ARM, AGC 36, fols. 159-160.

Curiosidades históricas. La población escolar de Randa, BSAL, v. III, a. XII, 1896, t. VI, núm. 197, p. 331-332.

16. *Text edictal*

30. 1501. Mn. Guillem Grua, *Edicte episcopal sobre els alumns de Turquia*. ADM, Col·lacions. 1500-01, fols. 176 i 176v.

J. Muntaner, *Edictes episcopals*, BSAL, a. XLIX, 1933, t. XXIV, núm. 636-637, p. 457.

17. *Text homilètic*

31. 1590 (?) P. Rafel Serra, *Sermó de la Santíssima Trinitat*. BPM, Ms. 586, fol. 12v.

18. *Text d'inventari*

32. 1591. Antoni Socias, notari, *Inventari de béns del violer Tomàs Armengol*. ARM, S 1155, fols. 62-65.

Joan Parets Serra, *Documents per a la història de la música a Mallorca*, BSAL, a, CXIV, 1998, núm. 852, t. LIV, p. 419-423.

19. *Text onomàstic*

33. 1515. *Homes d'armes de la ciutat de Mallorca*. ARM, AH 6638, fols. 26v i 27.

SEGLE XVII

1. *Textos religiosos*

1. 1638. P. Joan Baptista Escardó, *Devocions molt profitoses del examen de consciència, acte de contrició y meditació de la eternitat, que predicà lo Pare Juan Baptista Escardó, religiós de la companyia de JESUS, en la isglésia cathedral de Mallorca, y en la parrochial de Sancta Eulàlia. Quaresma any 1638*. Y ara novament ab altres oracions devotíssimes ha fet estampar el licenciado Juan Vanrell, rector de la vila de Espolles, p. 16-26. En casa Rodríguez y Pizà. Mallorca 1639. Biblioteca March.

2. 1670. P. Cristòfol de Vega. Trad. del P. Ignasi Fiol, *Casos raros de la confessió. Part primera*. Per el P. Christòfol de Vega de la Companyia de Iesús. Traduits de castellà en nostre vulgar mallorquí, per el Pare Ignaci Fiol de la mateixa companyia. Afigense a la fi les interrogacions més importants de la doctrina christiana per modo de diàlogo, p. 30-35. Any 1670, Mallorca, per Raphel Moyà y Thomàs, impressor. Biblioteca March.

3. 1684. Mn. Rafel Busquets, *Llibre de la invenció y miracles de la prodigiosa figura de Nostre Señora de Lluch*. Compost per el Dr. Raphel Busquets Pre. Beneficiat en la santa iglésia cathedral de Mallorca. Dedicat a la soberana magestat de la gloriosa reyna dels àngels Maria Sacratíssima de Lluch, p. 36-42. Ab llicència. En la estampa de Pera Frau impressor de la Santa Inquisició. Any 1684. Biblioteca March.

Rafel Busquets, *Llibre de la invenció i miracles de la prodigiosa figura de Nostra Senyora de Lluc*. Introducció: Gabriel Llopart i Rafel Juan. Aproximació sociolingüística: Gabriel Seguí Trobat. Versió: Gaspar Munar. Facsímil, edició 1684. Lucus. Publicacions del Santuari de Lluc. Inca 1989.

4. 1687. Sor Anna Maria del Santíssim Sagrament, *Exposició dels càntics de l'Amic i l'Amat de Ramon Llull. Dialogació y càntichs de amor*. N. 47. Extret del ms. de l'ADM titulat: *Originals de la Exposició de los Càntichs del D. Il·lunt. y màrtir de Christo el B. Ramon Llull cuya expositora és la Ven. Sor Anna Maria del Ssm. Sagrament, relligiosa del cont. de Sta. Catharina de Sena de esta capital, escrits per el Il·lustre Doct. Dn. Gabriel Mesquida, pre. y ardiaca de esta S. Cathdal. y confesor ordinari de dit cont. y firmats per dita venerable*, fols. 270v-271

Sor Anna Maria del Santíssim Sagrament, *Càntics i cobles*. Introducció, selecció i transcripció de Sebastià Trias Mercant, Ed. Moll, Palma de Mallorca 1988, p. 187-190.

5. 1695. P. Antoni Frontera, *Meditacions del Via Crucis y corona dels set goigs de Maria Santíssima en gràcia concebuda*. Excel·lències del tercer orde de penitència, ab los espirituals exercicis que practican en lo convent de Sant Francesch de la ciutat de Mallorca los germans qui professan ser fills del dit orde. Que a devoció de los matexos ha compost y ordenat lo P.P. Fr. ... de la regular observància del seràfich P. S. Francesch de la Província de Mallorca, ministre y visitador del dit tercer orde de Mallorca, p. 3 i 4. Michel Capó, Mallorca 1695. Biblioteca March.

Joan Alegret. *La prosa religiosa impresa en català*, BSAL, a. cxiii, 1997, núm. 851, t. LIII, p. 135.

6. 1697. Mn. Cristòfol Fiol, *Ceremònies que deu observar el sacerdot en la celebració de la missa resade conforme les rúbriques del missal romà y expleació de graves autors. Per el D. Christofol Fiol, Pr. a los RRS. Pares sacerdots d'este bisbat y Regne de Mallorca. Ab llicència dels superiors*, s.f. En Mallorca. Per Michel Cerdà y Antich impress. Venen-se en dita estampa. Añy 1697. Biblioteca March.

2. Textos científicodidàctics

7. 1640. Anònim. *Tractat del salitre. Modo de fer-lo y refinar-lo tret axí de la pràctica, que aportan diferents autors com del ús que.s referex de diverses províncies*. De orde del il·lustríssim señor don Alonso de Cardona y Borja del hàbit de Calatrava, señor de la vila y baronia de Castellnou, gentil home de la boca de sa magestad, virrey y capità general del regne de Mallorca, per a instruir als officials qui se han de ocupar en fer-lo. Estampat en Mallorca en casa de Rodríguez y Pizà. Any 1640, fols. 1-2v. Biblioteca de la Real.

Ed. facsímil dins Miquel Estrades i Àngel Terron, *El tractat del salitre*, «Estudis Baleàrics». Institut d'Estudis Baleàrics. Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears, desembre 1982, núm. 7, p. 13-16.

8. 1653. Josep Gelabert, *Vertaderas traces del art de picapedrer de las quals sa poden aprofitar molt facilment tots los qui desitjen esser mestras aprimorats de dit art sols sapien llegir y conixer las cifras*. Ms. s.f. de la Biblioteca de Cultura Artesana (Edifici de la Misericòrdia).

Ed. facsímil del ms.: Joseph Gelabert, *De l'art de picapedrer*. Diputació Provincial de Balears, Instituto de Estudios Baleáricos, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Palma de Mallorca 1977, p. 249-251.

9. 1677. P. Ignasi Valls, *Summa de temps y altres principis de la grammatica, com se enseña en les escoles de la Compañia de Jesús. Ab un abecedari de verbs y noms novament aumentat y regles de ortografia*, p. 1-5. Recopilat y dispost per lo llicenciado Ignaci de los Valls. Añy 1677. En la estampa de la Viuda Guasp. Biblioteca March.

3. Text narratiu

10. 1674. Anònim. *Relació verdadera de lo que han pres los mallorquins axí a los turchs, com a los inimichs de la Corona de España los francesos desde la publicació de las guerres, entre estas dos Coronas*, s.f. Biblioteca Lluís Alemany.

Juan Llabrés, *Corsarios mallorquines del siglo XVII*, BSAL, a. LX, 1944, núm. 704-705, t. XXIX, p. 7-11.

4. Textos poètics

11. 1623. Miquel Ferrando de la Càrcer, *Vigilant despertador*. Ms. de la Societat Arqueològica Lulhiana.

Miquel Ferrando de la Càrcer, *Vigilant despertador*, a càrrec de Joan Mas i Vives. «Els Nostres Clàssics», vol. 126, Ed. Barcino, Barcelona 1988, p. 51 i 52, 56, 58, 62-64 i 69.

12. 1625. Miquel Ferrando de la Càrcer, *Tractat dels vicis i mals costums de la present temporada*. Palma, Impremta Ignasi Frau (entre 1737 i 1762).

Inclòs en l'edició del *Vigilant despertador*, de Miquel Ferrando de la Càrcer, a cura de Joan Mas i Vives. «Els Nostres Clàssics», vol. 126, Ed. Barcino, Barcelona 1988, p. 286-290.

13. 1636. Diego Desclapers, *Quartilles a Santa Catalina Tomàs*, dins Miquel Tomàs, *Certamen poético en honor de la Venerable Madre Sor Catharina Thomasa, mallorquina, monja canòniga reglar de san Agustín*. Barcelona 1636, p. 45-46.

Antoni Ferrando Francés, *Els certàmens poètics valencians del segle XIV al XIX*.

Institut de Literatura i Estudis Filològics. Institució Alfons el Magnànim. Diputació de València. València 1983, p. 894 i 895.

5. *Text de literatura popular*

14. 1691. Bartomeu Oliver, *Codolada sobre els autos de fe de la Inquisició del 1691*. Miscel·lània Bover, vol. XVIII, p. 239-241v. Ms. en la Biblioteca March.

6. *Textos teatrals*

15. 1680. Rafel Rapó, *Diàlogo per celebrar les festes del casament del rey Don Carlos segon ab Done Maria Lluïssa de Berbon, fille del Duque de Orleans, compost per lo Doctor Raphel Rapó, metje, per celebrar las festas en la vila de Sineu, fet als 22 abril de 1680*. Ms. en la Biblioteca Gabriel Llabrés, fols. 19-22v.

Salvador Reus Belmar, *Un colloqui del metge Rafel Rapó*, «Randa» 35, p. 34-39.

16. 1683. Pere Antoni Bernat, *Comedia de la general Conquesta de Mallorca*, p. 71v-72v. Rafel Mojà i Tomàs. Biblioteca March.

7. *Textos administratius*

17. 1630. *Llista de mariners inscrits i no embarcats*. ARM, RP 1964, fols. 1-4.

18. 1696. *Examen de 24 artillers*. ARM, Llibre extraordinari dels jurats 1695-1700, 100-102, EU 85, fols. 100v-102.

Escuela de artilleros en Mallorca en el siglo xvii, BSAL, v. III, a. x, 1895, t. VI, núm. 186, p. 145-147.

19. 1699. *Taxació del preu de les robes*. ARM, Audiència imp., vol. 1, 1690-99, 1699-1701.

8. *Text capitular*

20. 1692. Nicolau Maura, *Capítols sobre gales i vestuari de la confraria de Sant Jordi*. ARM, Audiència. Doc. imp. I, 4-VI-1692.

E. de K. Aguiló, *Colección de leyes suntuarias (Continuación)*, BSAL, v. II, a. v, 1889, t. III, núm. 114, p. 173-175.

9. *Text contractual*

21. 1693. *Contracte de rotes a Son Granada*. ARM, S 1343, fols. 25v-28v.

Bartolomé Font Obrador, *Historia de Lluçmajor*, tom 4. Mallorca 1982, p. 381-383.

10. *Text cerimonial*

22. 1601. Mn. Rafel Albertí i Mn. Pere Onofre Oliver, *Manuale sacramento-*

rum, iussu illustrissimi domini Joannis Vich & Manrique episcopi majoricensis, anuente synodali conventu. Per Raphaellem Albertinum canonicum & Petrum Onofrium Oliverium ecclesiae sancti Michaelis rectorem in sacra thologia magistrōs, correctum & expolitum. Maiorica apud Gabrielem Guasp. Anno 1601, p. 446-451. Biblioteca La Real. XII, 123.

Gabriel Seguí, *El català en els rituals de sagraments de la diòcesi de Mallorca (1516-1847)*, edició a cura de Gabriel Seguí i Trobat. Departament de Filologia Catalana i Lingüística General, UIB, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994, p. 108-110.

11. *Text epistolar*

23. 1615. *Lletres entre madò Catalina Martorell i mestre Miquel Nicolau, sabater.* ADM, Concessos matrimonials LXX, s.f.

12. *Text dietarístic*

24. 1681. Joan de Torrella i de Ballester, *Olla podrida.* ARM, Fons Gual de Torrella, armari 9, núm. 38 i 39, 55.

ARM, Misc. Pasqual, vol. XIX, fols. 265-275.

13. *Text testamentari*

25. 1686. Andreu Maimó, notari, *Testament de Miquela Nicolau.* ARM, M 1821, fols. 78v-79v.

14. *Text judicial*

26. 1664. Bartomeu Pons, escrivà, *Un fet d'armes de bandolerisme.* ARM, AA 937, 1, fols. 6v-11.

Andrés Bestard Mas, *Bandolerismo en Coanegra durante el siglo xvii*, BSAL, a. LXXXIX, 1973, t. XXXIV, núm. 818-819, p. 198-211.

15. *Text parlamentari*

27. 1631. *Suplicació al Gran i General Consell per part del patró Gabriel Monserrat «Negret».* ARM, GGC, 58, fols. 184-184v, 191 i 191v.

16. *Textos edictals*

28. 1658. Macià Garcia, notari, *Crides sobre aforació dels forments.* ARM, AH 435, fols. 176 i 177.

29. 1686. Joanot Garcia, notari, *Edicte sobre l'estanc de tabac.* ARM, Doc. imp. caps 1, 14-x-1686.

17. *Textos homilètics*

30. 1644. *Sermó de la conquesta*. BNM, Fons Gayangos ms. 1857/ 1, s.f.

A. J. Quintana i R. M. Calafat, *La pervivència del rei en Jaume*, Ed. Documenta balear, «Menjavernts», 5, Palma 1992, p. 140-144.

31. 1680-85. Fr. Ramon Vallès, *Sermó sobre el miracle dels pans i dels peixos*. BPM, ms. 967, fols. 3v-6.

18. *Text d'inventari*

32. 1685. Gabriel Sabater, notari, *Inventari de la possessió de Son Orlandis d'Andratx*. ARM, S 1750, fols. 94v-97.

19. *Text onomàstic*

33. 1685. Antoni Gornals, notari, *Rúbriques dels estims generals de l'Almudaina i de Santa Eulàlia*. ARM, D 360, fol. 29.